EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 17.10.2006
KOM(2006) 597 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

APIE EUROPOS BENDRIJŲ SKOLINIMĄSĮ IR SKOLINIMĄ 2005 M.

{SEC(2006)1306}

TURINYS

Įvadas 2

1. SKOLINIMASIS 2005 m. 3

2. SKOLINIMAS ES NEPRIKLAUSANČIOSE VALSTYBĖSE 4

2.1. Bendra informacija 4

2.2. Bendrijos makrofinansinė parama 4

2.3. EIB skolinimas Pietryčių kaimynų, Vidužemio jūros regione, Azijoje, Lotynų Amerikoje ir Pietų Afrikos Respublikoje 2005 m. 5

2.3.1. EIB tikslai ir prioritetai 5

2.3.2. Skolinimas 6

2.3.3. Rizikos pasidalijimas 6

2.3.4. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis 7

2.4. Skolinimas Lomės ir Kotonu konvencijų valstybėms signatarėms 7

3. SKOLINIMO POVEIKIS BIUDŽETUI 7

3.1. Biudžeto garantijos 7

3.2. Palūkanų subsidijos 8

3.3. Rizikos kapitalas 8

ĮVADAS

Tarybos sprendimuose, kuriuose nustatomos įvairios Europos Bendrijų skolinimo priemonės, reikalaujama, kad Komisija kiekvienais metais informuotų Tarybą ir Europos Parlamentą apie tokių priemonių panaudojimą.

Kalbant apie skolinimą už Bendrijos ribų, 1997 m. ir 2000 m. priimtuose sprendimuose[1] reikalaujama, kad Komisija kasmet informuotų Tarybą ir Parlamentą apie situaciją, susijusią su Europos investicijų banko (EIB) paskolomis su Europos Sąjungos biudžeto garantija Pietryčių kaimynų valstybėse, Vidužemio jūros regiono šalyse, Lotynų Amerikoje, Azijoje ir Pietų Afrikos Respublikoje.

Laikantis šių reikalavimų, šioje ataskaitoje aprašomos operacijos kiekviename konkrečiame regione. Siekiant išsamiai aprašyti skolinimo veiklą, ataskaitoje taip pat trumpai aprašoma, kokią makrofinansinę paramą Bendrija suteikė trečiosioms šalims, ir trumpai apžvelgiamos palūkanų subsidijos bei garantijos, susijusios su Bendrijos paskolomis. Be to, ataskaitoje pateikiama informacija apie Euratomo skolinimą.

Su šia ataskaita susijusios lentelės skelbiamos Komisijos tarnybų darbo dokumente. Tekste pateikiamos nuorodos į lenteles yra nuorodos į tarnybų darbo dokumentą.

1. SKOLINIMASIS 2005 M.

Kad galėtų finansuoti Tarybos patvirtintą skolinimo veiklą, Komisijai suteikti įgaliojimai atitinkamos Bendrijos (EB, Euratomo) vardu skolintis lėšų kapitalo rinkoje[2]. 2005 m. buvo vieną kartą pasiskolinta lėšų makrofinansinei paramai, kad būtų galima suteikti paskolą Serbijai ir Juodkalnijai. Pagal Euratomo paskolų priemonę buvo tris kartus pasiskolinta lėšų finansuoti vieną paskolą atominei jėgainei Bulgarijoje ir du kartus buvo skolintasi tam pačiam tikslui Rumunijoje.

Nepaisant pirmiau paminėtų veiksnių, bendras Europos Bendrijų ir EIB skolinimasis 2005 m. padidėjo 6 % iki 52,9 mlrd. EUR, palyginti su 49,9 mlrd. EUR ankstesniais metais (žr. 1.1 lentelę), daugiausia dėl padidėjusio EIB skolinimosi.

Atsižvelgiant į grąžinamas lėšas, anuliavimus ir valiutos kurso svyravimus, bendra negrąžinta pasiskolinta suma 2005 m. gruodžio 31 d. sudarė 250,1 mlrd. EUR, t. y. 15,5 % daugiau nei 2004 m. (žr. 1.2 lentelę).

Skolinimosi suskirstymas pagal valiutą (žr. 1.3 lentelę) rodo, kad skolinimasis eurais nuo 44,9 % 2004 m. sumažėjo iki 37,5 % 2005 m. bendro kiekio, tuo tarpu skolinimasis kitomis Bendrijos valiutomis padidėjo nuo 13,0 % iki 23,0 %. Ne Bendrijos valiutoms teko mažesnė skolinimosi dalis – ji sumažėjo nuo 42,0 % iki 39,5 % bendro skolinimosi. Emisijų JAV

---

[1] Teisinis pagrindas: Tarybos sprendimas 97/256/EB dėl pirmojo bendrojo įgaliojimo ir Sprendimas 2000/24/EB, su pakeitimais, dėl antrojo įgaliojimo, taip pat Sprendimai 98/348/EB, 98/729/EB, 99/786/EB, 2000/24/EB, 2000/688/EB, 2000/788/EB, 2001/777/EB, 2001/778/EB, 2005/47/EB ir 2005/48/EB.

[2] EAPB sutartis baigė galioti 2002 m. Naujosios Bendrijos priemonės (NBP) viršutinės ribos buvo pasiektos ir paskutinė paskola pagal NBP buvo visiška grąžinta 2004 m. Šioms priemonėms nepavyko gauti lėšų, todėl nauja skolinimo veikla nenumatoma.

doleriais sumažėjo nuo 41, 6 % iki 27,9 %. 2005 m. po apsikeitimo sandorių 97,3 % paskolų palūkanų norma buvo kintama, palyginti su 100 % 2004 m. (rodikliai prieš apsikeitimo sandorius: žr. 1.3 lentelę priede).

2. SKOLINIMAS ES NEPRIKLAUSANČIOSE VALSTYBĖSE[3]

2.1. Bendra informacija

ES nepriklausančioms valstybėms, sudariusioms bendradarbiavimo sutartis su Bendrija, teikiama įvairių rūšių finansinė parama, atsižvelgiant į šių šalių geografiją ir užsibrėžtus tikslus. Paprastai tai būna dvišalės paskolos (makrofinansinė parama arba parama mokėjimų balansui palaikyti), kuriomis Bendrija padeda atkurti šalies makroekonominę pusiausvyrą. Komisija administruoja šias finansines operacijas pagal Tarybos sprendimus.

Kitais atvejais paskolos suteikiamos tiesiogiai atskiriems projektams finansuoti arba kaip paskolos bankams, kurie savo ruožtu skiria lėšas mažesniems vietos projektams. EIB šias paskolas administruoja įprastomis savo sąlygomis, paprastai su Sąjungos biudžeto garantija.

Euratomo paskolų priemonė gali būti naudojama finansuoti operacijas valstybėse narėse ir tam tikrose ES nepriklausančiose valstybėse, kai priimamas sprendimas (tai taikoma Armėnijai, Bulgarijai, Čekijai, Vengrijai, Lietuvai, Rumunijai, Rusijai, Slovakijai, Slovėnijai ir Ukrainai).

Geografiniai regionai, kuriuose Bendrija vykdo skolinimo veiklą, yra išvardyti priede (žr. 2.1 lentelę).

2.2. Bendrijos makrofinansinė parama

Paskolų pavidalu teikiama makrofinansinė parama yra išskirtinė priemonė. Tai vienas iš būdų tarptautinei bendruomenei kartu su *Bretton Woods* institucijomis suteikti tam tikroms šalims, susiduriančioms su pereinamojo laikotarpio makroekonominiais sunkumais, paramą mokėjimų balansui užtikrinti. Bendrijos parama daugiausia teikiama kaimyniniams regionams, tokiems kaip Vakarų Balkanų ir Kaukazo šalys. Lėšos skiriamos su sąlyga, kad šalys gavėjos laikosi makroekonominio stabilizavimo ir struktūrinių reformų tikslų. Esant tokioms aplinkybėms, kiekvienais metais vykdomų operacijų skaičius yra ribotas, todėl sunku tinkamai palyginti skirtingais metais suteikiamą paramą.

Pagal šią priemonę išmokėtos dotacijos ir paskolos nurodytos priede (žr. 2.2 lentelę). Be to, informacija pateikiama ir metinėje Komisijos ataskaitoje dėl makrofinansinės paramos trečiosioms šalims įgyvendinimo[4].

---

[3] 2005 m. Bendrijos neteikė paskolų valstybėms narėms. Kadangi dešimt naujųjų valstybių narių įstojo į ES 2004 m. gegužės 1 d., nuo tos dienos paskolos su garantija šioms šalims nebebuvo laikomos išorės veiksmais.

[4] COM(2006)391 ir jo priedas SEC(2006)938.

2.3. EIB skolinimas Pietryčių kaimynų, Vidužemio jūros regione, Azijoje, Lotynų Amerikoje ir Pietų Afrikos Respublikoje 2005 m.

2.3 skirsnį sudaro 2005 metinė ataskaita, kuri bus pateikta Europos Parlamentui ir Tarybai pagal Tarybos sprendimo 2000/24/EB 2 straipsnį.

2.3.1. EIB tikslai ir prioritetai

Pietryčių kaimynų šalyse Bankas savo veiklą 2005 m. vykdė tiek į ES stojančiose šalyse, tiek šalyse kandidatėse (Bulgarijoje, Rumunijoje, Kroatijoje ir Turkijoje) bei toliau rėmė investicijas į įvairius Vakarų Balkanų šalių sektorius (daugiausiai į infrastruktūrą, sveikatos apsaugą, švietimą ir MVĮ).

EIB teikia pirmenybę ryšių ir energetikos sektorių atnaujinimui, modernizavimui ir plėtrai, ypatingą dėmesį skirdamas transeuropiniams tinklams (TT), pirmiausiai kelių ir geležinkelių koridoriams, kuriuos Europos susisiekimo ministrų konferencija pasirinko viduriniojo laikotarpio plėtros prioritetais.

Siekiant palaipsniui suderinti atitinkamų šalių teisės aktus su ES teisės aktais, pirmenybė buvo teikiama tiek su EIB susijusiems aplinkosaugos aspektams, tiek patiems aplinkosaugos projektams. Be to, EIB tiesiogiai arba panaudodamas bendrąją paskolų priemonę remia MVĮ ir kitas pramonės iniciatyvas, visų pirma tiesiogines užsienio investicijas, ir ypač tas iniciatyvas, kuriose dalyvauja partneriai iš ES.

EIB toliau skolino pagal 2005 m. gegužę galioti baigusį įgaliojimą specialiai skolinimo veiklai, skirtą atrinktiems aplinkosaugos projektams **Šiaurės Vakarų Rusijoje** (balandį ir gegužę Sankt Peterburge buvo pasirašyti du projektai už 60 mln. EUR, tad paskolų, pasirašytų pagal šį įgaliojimą suma išaugo iki 85 mln. EUR). EIB taip pat atliko nemažą parengiamąjį darbą pagal antrąjį įgaliojimą (iki 2007 m. liepos numatyta 500 mln. EUR) **Rusijai, Ukrainai, Moldovai ir Baltarusijai.** Šį įgaliojimą 2004 m. gruodį patvirtino Taryba, o 2005 m. gruodį su Komisija buvo pasirašytas su šiuo įgaliojimu susijęs Garantijos susitarimas. Komisija, EIB ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB) taip pat rengė trišalį susitarimo memorandumą dėl šiuo metu aptariamo galimo kito įgaliojimo įgyvendinimo (2007–2013 m.) veiklai Rusijoje, Rytų Europoje, Pietų Kaukaze[5] ir Vidurio Azijoje[6].

Vidužemio jūros regione Banko skolinimas pagal įgaliojimą daugiausia vykdomas pagal Europos ir Vidužemio jūros regiono valstybių investicijų ir partnerystės programą (EVJRVIPP) ir Europos ir Vidužemio jūros regiono valstybių partnerystės pagrindu, siekiant paremti konkrečių šalių ekonominę plėtrą. EIB paskolos yra skirtos atskiriems investiciniams projektams, o naudojant bendrąjį paskolų mechanizmą – mažesniems projektams ir MVĮ remti, tuo pačiu stiprinant įvairių šalių finansų sektorių. Siekiant papildyti likusią pagal dabartinį įgaliojimą turimą sumą (248 mln. EUR), 2006 m. būtų galima pradėti taikyti laikiną EIB priemonę, kuri leistų Bankui palaikyti tinkamą operacijų lygį Vidužemio jūros regiono šalyse, kol įsigalios naujas įgaliojimas.

Be skolinimo pagal EuroMed II įgaliojimą ir be skolinimo Tarybos prašymu, Bankas toliau tęsė skolinimo iš nuosavų išteklių programą be biudžeto garantijų pagal EVJRVIPP.

---

[5] Ukraina, Moldova, Baltarusija, Armėnija, Azerbaidžanas, Gruzija.

[6] Kazachstanas, Kirgizija, Tadžikistanas, Turkmėnistanas ir Uzbekistanas.

EIB skolinimą iš nuosavų šaltinių pagal įgaliojimą papildo palūkanų subsidijos (paskoloms aplinkos sektoriui) ir Banko administruojamas rizikos kapitalas iš ES biudžeto šaltinių. Toliau buvo tęsiamos operacijos per EVJRVIPP techninės pagalbos fondą, kuris naudoja pagal MEDA reglamentą Europos Komisijos skirtas lėšas. 2005 m. buvo pirmieji 2004 m. viduryje papildant techninės pagalbos fondo veiklą įsteigto EVJRVIPP patikos fondo veiklos metai, kurių metu didžiausias dėmesys buvo skiriamas pradinio etapo techninei pagalbai ir rizikos kapitalo operacijoms.

Formalizuodami ilgalaikius santykius 2005 m. Europos Investicijų Bankas, Europos Komisija ir Afrikos plėtros bankas pasirašė susitarimo memorandumą dėl glaudesnės strateginės partnerystės bendradarbiaujant Afrikos šalyse. Siekdamas sujungti išteklius ir glaudžiau bendradarbiauti su dvišalėmis plėtros finansinėmis institucijomis valstybėse narėse, kurios taip pat veikia Vidužemio jūros regione, praėjusiais metais Bankas pasirašė susitarimą su dvylika tokių institucijų. Be to, EIB pasirašė ketinimų protokolą su *„Agence Française de Développement“* ir KfW plėtros banku.

Azijoje ir Lotynų Amerikoje Bankas finansuoja projektus, kurie svarbūs tiek Bendrijai, tiek šių regionų šalims, įskaitant bendrą finansavimą su projektų vykdytojais iš ES, technologijų perdavimą, bendradarbiavimą energetikos ir aplinkosaugos srityse. Po 2004 m. pabaigoje praūžusio cunamio EIB paramą skiria ir rekonstrukcijai.

Pietų Afrikos Respublikoje Banko tikslas – prisidėti prie sėkmingo šalies pertvarkymo ir plėtros programos įgyvendinimo. Be skolinimo EIB padėjo ES Komisijai valdyti rizikos kapitalo priemonę.

EIB veiklos nuo 2001 m. apžvalga pateikiama 2.3.1 lentelėje.

2.3.2. Skolinimas

Suskirstymą pagal šalį ir sektorių galima rasti priede (žr. 2.3.2 skirsnio a–e punktus).

2.3.3. Rizikos pasidalijimas

Tarybos sprendime 2000/24/EB[7], su pakeitimais, numatoma Bendrijos visuotinė garantija 65 % bendros pasirašytų paskolų sumos. Pagal rizikos pasidalijimo susitarimus, EIB paskoloms su ne vyriausybinėmis projektų garantijomis, Bendrijos suteikiama garantija padengia tik politinę riziką, tuo tarpu paskoloms su vyriausybinėmis projektų garantijomis taikoma Bendrijos garantija padengia visų rūšių riziką. Bankas pasinaudotų Bendrijos garantija konkrečiai paskolai, tik tada, jeigu tos paskolos projekto garantija neužtikrintų lėšų grąžinimo Bankui: tik dėl politinių priežasčių (ne vyriausybinės projekto garantijos atveju) ir dėl bet kokios priežasties (vyriausybinės projekto garantijos atveju). Tokiu atveju būtu prašoma garantijos visai negrąžintai paskolos sumai, nes praktikoje bet kokia paskola padengiama 100 %, laikantis bendros 65 % ribos bendram garantijos įsipareigojimui.

---

[7] Tarybos sprendime 2000/24/EB Bankas raginamas „siekti ne Vyriausybės garantijomis apdrausti nuo komercinės rizikos 30 % savo paskolų pagal šį sprendimą, kiek įmanoma pagal įgaliojimą kiekvienam regionui atskirai. Kai tik bus įmanoma, šis procentas bus padidintas tiek, kiek leis rinka“. 2005 m. Bankas toliau siekė rizikos pasidalijimo tikslo, tačiau siekiamas rodiklis buvo padidintas iki 30 % vietoje 25 %, kaip buvo pagal pirmąjį įgaliojimą.

Rizikos pasidalijimas 2005 m. gruodžio 31 d. parodytas 2.3.3 ir 2.3.3(bis) lentelėse – atskirai pagal kiekvieną įgaliojimą (pirmam įgaliojimui rizikos pasidalijimo procentas nesikeitė nuo 2001 m. pabaigos).

2.3.4. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis

2005 m. Bankas veiklą stojančiosiose šalyse ir šalyse kandidatėse vykdė pagal ES programą, skirtą padėti toms šalims pasiruošti stojimui į ES, visų pirma finansuojant investicijas į tų šalių ir ES infrastruktūros integraciją bei teikiant pagalbą MVĮ. Kai įmanoma, projektai bendrai finansuojami su kitomis institucijomis. Taigi Bankas savo veiklą vykdo koordinuotai, glaudžiai bendradarbiaudamas su Komisija, ir, kai tinkama – su atitinkamose šalyse veikiančiomis tarptautinėmis finansų institucijomis.

Bankas glaudžiai bendradarbiauja su PHARE (ISPA) programa – šie santykiai pasižymėjo produktyvumu, kurį labai vertina šalys gavėjos. Be PHARE pagalbos, kuri dažnai teikiama ikiinvesticiniu etapu reikiamoms studijoms parengti ir techninei pagalbai suteikti įgyvendinant EIB projektus, Bankas taip pat bendradarbiauja su PHARE bendrai finansuodamas infrastruktūros projektus.

Bendrojo finansavimo įnašai 2005 m. EIB finansuotuose projektuose nurodyti priede (2.3.4–2.3.5 lentelės). Papildomi projektai buvo bendrai finansuojami pagal Banko pasirengimo stojimui programą, apie kurią nekalbama šioje ataskaitoje.

2.4. Skolinimas Lomės ir Kotonu konvencijų valstybėms signatarėms

Bendras EIB skolinimas AKR šalyse ir užjūrio šalyse ir teritorijose (UŠT) 2005 m. sudarė 537 mln. EUR, iš kurių 151 mln. EUR buvo iš Banko nuosavų išteklių, o 386 mln. EUR - iš rizikos kapitalo (žr. 2.4 lentelę).

3. SKOLINIMO POVEIKIS BIUDŽETUI

Skolinimas daro įtaką Sąjungos biudžetui, kai tokiam skolinimui suteikiamos Bendrijos garantijos, teikiamos palūkanų subsidijos arba yra specialių sąlygų, kurios skolintojui prilygsta rizikingoms operacijoms.

3.1. Biudžeto garantijos

2004 m. gruodžio 22 d. Taryba nusprendė suteikti Europos investicijų bankui Bendrijos garantiją nuostoliams, susijusiems su paskolomis, suteiktomis tam tikrų rūšių projektams Rusijoje, Ukrainoje, Moldovoje ir Baltarusijoje (2005/48/EB). Suteiktų kreditų bendra aukščiausia riba yra 500 mln. EUR, o EIB galės naudotis išskirtine 100 % Bendrijos garantija.

2004 m. gruodžio 22 d. Taryba nusprendė iš dalies pakeisti Sprendimą 2000/24/EB, atsižvelgdama į Europos Sąjungos plėtrą ir Europos kaimynystės politiką (2005/47/EB).

Naujos aukščiausios ribos kiekvienam regionui yra tokios (EUR):

Pietryčių kaimynai	9,185 milijono
Vidužemio jūros regiono šalys	6,520 milijono

Lotynų Amerika ir Azija	2,480 milijono
Pietų Afrikos Respublika	825 milijonai
Turkija	450 milijonų

Taigi bendra garantijos aukščiausioji riba yra 19 460 mln. EUR, o Komisijos biudžetas padengia 65 % šios sumos (palyginti su 70 % pagal ankstesnį įgaliojimą). Šiame sprendime EIB raginamas ieškoti kitų (komercinės) garantijos šaltinių tarp savo finansinių tarpininkų, kai tai įmanoma, ir siūloma siekti, kad tokios garantijos sudarytų 30 % aukščiausios paskolos ribos (palyginti su 25 % pagal ankstesnį įgaliojimą).

Ši garantijos programa baigsis 2007 m. sausio 31 d; ji gali būti automatiškai pratęsta šešiems mėnesiams, jeigu nebus pasiekta paskolų aukščiausioji riba.

Be to, Komisijos biudžetas padengia 65 % maksimalios Turkijai numatytos 600 mln. EUR sumos (TERRA), kurios atžvilgiu neprašoma taikyti rizikos pasidalijimo sistemos.

2005 m. (šeštaisiais naujojo įgaliojimo metais) EIB iš viso pasirašė 3,618 mln. EUR vertės paskolų sutarčių. Dėl to bendras skolinimas pagal naująjį įgaliojimą padidėjo iki 17 238 mln. EUR – tai sudaro 89 % aukščiausiosios ribos, o rizikos pasidalijimas taikomas jau 17 % paskolų, dėl kurių pasirašytos sutartys.

Su garantijomis susijusi situacija išsamiai apibūdinta Komisijos šešių mėnesių ataskaitoje apie bendrajame biudžete numatytų garantijų padėtį[8].

3.2. Palūkanų subsidijos

Palūkanų subsidijos buvo suteiktos pagal keletą Bendrijos programų tiek Sąjungoje, tiek už jos ribų. Tarybos prašymu Komisija šiuo klausimu parengė bendrą įvertinimo ataskaitą[9]. Dauguma šių programų yra baigtos ir neturi įtakos biudžeto išlaidoms. Priedo 3.2 lentelėje išvardijamos programos, kurios vis dar įgyvendinamos, taip pat nurodyta palūkanų subsidijų, išmokėtų per vertinamus metus, suma.

3.3. Rizikos kapitalas

Pagal Lomės konvencijas ir Kotonu susitarimą AKR regione EIB vykdo rizikos kapitalo operacijas, kurios finansuojamos iš Europos plėtros fondo (EPF) biudžeto. Operacijos išsamiau apibūdinamos priede (žr. 2.4 lentelę).

---

[8] COM(2005) 699 ir SEC(2005) 1769.

[9] 2000 m. rugsėjo 6 d. COM(2000)524.